

रूपाकोट क्षेत्रमा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्र (५१०-६) को प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

अध्ययनपत्र

२०७४

गणेश धमला

क्याम्पस रोल नं. २०/२०६७

परीक्षा रोल नं. ४८००८५

त्रि.वि. दर्ता नं. ६-२-४८-२५७८-२००६

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस

पोखरा

निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षका नेपाली विषयका विद्यार्थी गणेश धमलाले यस तहको दसौँ पत्र (५१०-६) को परिपूर्तिका लागि रूपाकोट क्षेत्रमा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन शीर्षकको अध्ययनपत्र मेरो निर्देशनमा तयार गर्नु भएको हो । यसको मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति

वि.सं. २०७४/११/२३

सन् ०७/०३/२०१८

.....

निर्देशक

कृष्णप्रसाद पौडेल

सह-प्राध्यापक

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

कृतज्ञता ज्ञापन

लोकगीत लोकसहित्यको महत्त्वपूर्ण विधा हो । सोही कारण लोकगीतले सबै वर्गका मानिसको मन आफूतिर खिचेको हुन्छ । लोकजीवनका अनुभूति एवम् भाव पक्षलाई सघन र उत्तिकै सम्मोहक तरिकारले अभिव्यक्त गर्ने विधाको रूपमा लोकगीत रहेको छ । यसै कारणले नेपाली गाउँबस्ती, शहर, बजार, भीरपाखा, खेतबारी, यज्ञ उत्सव, जताततै लोकगीतले वर्चस्व रहेको छ । वनपाखा, भीर, कुना कन्दरा, र गाउँका खेतबारीमा सीमित लोकगीत अहिले विभिन्न मञ्च तथा उत्सवमा खुलेर गाउने गरेको पाइन्छ । एकातर्फ लोकगीतको व्यवसायिक प्रवर्द्धनसँगै आएको सामयिक परिवर्तन र अर्कोतर्फ गाउँघरमा परम्परादेखि निरन्तर गाउँदै आएको मौलिक गीतको संरक्षणका बीचमा केही चुनौती देखा परेका छन् । त्यसैलाई मध्यनजर गर्दै रूपाकोट क्षेत्रमा रहेको लोकगीतको मौलिक पहिचानलाई केलाउने सोचका साथमा मैले यो अध्ययन पत्र तयार गरेको हुँ ।

प्रस्तुत कास्की जिल्लाको रूपाकोट क्षेत्रमा मा पाइने लोकगीतको अध्ययन शीर्षकको अध्ययनपत्र मैले पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभागका विभागीय प्रमुख सह-प्राध्यापक कृष्णप्रसाद पौडेलको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । अध्ययनपत्र तयार गर्ने क्रममा विशेष सल्लाह सुझाव तथा निर्देशन प्रदान गर्नु हुने गुरु पौडेलप्रति कृतज्ञता जाहेर गर्दछु । यसैगरी कम्प्युटर टिप्पणको प्राविधिक पक्षमा सहयोग गर्नु हुने गण्डकी हाई-टेक प्रा.लि. बगरका मित्र असफल गौतमप्रति पनि आभारी छु ।

अन्त्यमा उचित मूल्याङ्कनका लागि प्रस्तुत अध्ययन पत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तु गरेको छु ।

मिति : वि.सं. २०७४/११/२३

सन् २०१८/०३/०७

.....

गणेश धमला

क्याम्पस रोल नं. २०/२०६७

परीक्षा रोल नं. ४८००७४

त्रि.वि. दर्ता नं ६-२-४८-२५७९-२००६

विषय सूची

स्वीकृति पत्र

निर्देशकको सिफारिस पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

विषय सूची

पहिलो परिच्छेद

शोध परिचय

१.१ विषय परिचय	१
१.२ अध्ययनपत्रको शीर्षक	१
१.३ अध्ययनपत्रको प्रयोजन	१
१.४ समस्या कथन	१
१.५ अध्ययनको उद्देश्य	२
१.६ पूर्वकार्यको विवरण	२
१.७ अध्ययनको औचित्य	४
१.८ शोध कार्यको क्षेत्र र सीमा	५
१.९ सामग्री सङ्कलन विधि	५
१.१० अध्ययनपत्रको रूपरेखा	५

दोस्रो परिच्छेद

रूपाकोट क्षेत्रको परिचय

२.१ रूपाकोट क्षेत्रको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	६
२.२ रूपाकोट क्षेत्रको परिचय	७
२.३ रूपाकोट क्षेत्रको सामाजिक जीवन	९
२.४ रूपाकोट क्षेत्रका धार्मिक स्थल	११
२.५ रूपाकोट क्षेत्रका मेला र उत्सव	१२

२.६ रूपाकोट क्षेत्रको सम्भाव्यता	१३
२.७ निष्कर्ष	१६

तेस्रो परिच्छेद

लोकसाहित्य र लोकगीतको सैद्धान्तिक परिचय

३.१ लोकसाहित्यको परिचय	१७
३.२ लोकसाहित्यको परिभाषा	१८
३.३ लोकसाहित्यको वर्गीकरण	१९
३.४ लोकसाहित्यका विशेषता	२०
३.५ लोकगीतको परिचय	२१
३.६ लोकगीतका तत्त्व	२२
३.७ लोकगीतका विशेषता	२६
३.८ लोकगीतको वर्गीकरण	२९
३.९ निष्कर्ष	३०

चौथो परिच्छेद

रूपाकोट क्षेत्रका लोकगीतको सङ्कलन र अध्ययन

४.१ रूपाकोट क्षेत्रमा प्रचलित लोकगीत	३१
४.२ रूपाकोट प्रचलित लोकगीतको वर्गीकरण	३१
४.३ धार्मिक गीत	३२
४.३.१ चुड्का भजन	३३
४.३.२ प्रभाती भजन	३५
४.३.३ आरती भजन	३५
४.३.४ लम्बरी भजन	३६
४.४ संस्कार गीत	३७
४.४.१ रत्यौली	३७
४.४.२ मागल	४०

४.४.३ निमन्त्रणाको मागल	४१
४.४.४ व्रतबन्ध गरिदेऊ भन्ने मागल	४१
४.५ पर्वगीत	४२
४.५.१ तीजका गीत	४२
४.५.२ भैलो र देउसी गीत	४५
४.५.३ मालसिरी	४८
४.६ श्रमगीत	४९
४.६.१ असारे गीत	५०
४.६.२ घाँसे गीत	५१
४.६.३ दाइँ गीत	५१
४.७ बाह्रमासे गीत	५२
४.७.१ एकोहोरी गीत	५३
४.७.२ दोहोरी गीत	५४
४.७.३ भ्याउरे गीत	५५
४.७.४ बालगीत	५८
४.७.५ ख्याली गीत	५९
४.७.६ सालैजो गीत	५९
४.७.७ रोइला गीत	६०
४.८ निष्कर्ष	६१

पाँचौँ परिच्छेद उपसंहार तथा निष्कर्ष

५.१ सारांश	६२
५.२ निष्कर्ष	६३
सन्दर्भसूची	६५
परिशिष्ट खण्ड	६६-८५